

Jus Canonicum In V. Libros Decretalium Distributum

novâ Methodo explicatum, Omnibus Capitulis Titulorum (qui in Antiquis, & novis Libris Decretalium continentur) promiscuè & confusè positis, in ordinem doctrinæ digestis. Adjunctis Aliis Quæstionibus Connexis, Quæ Ad Plenam Cujusque Tituli, Aut Materiæ Cognitionem, Et Expositionem Pertinent. ...

Respondens Libro tertio Decretalium, In Quo De Obligationibus, Beneficiis, Aliisque Juribus Clericorum saecularium, & Regularium agitur ...

Pirhing, Ehrenreich

Dilingae, 1676

Titulus [X]XXIX. De Censibus, Exactionibus, & Procurationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98275](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98275)

TITVLVS XXXIX.

DE CENSIBUS, EXACTIONIBUS, ET PRO-
curationibus.

Census, prout hic accipitur, est onus reale impositum Ecclesie, vel pensio, aut redditus annuus, qui ex redditibus Ecclesiasticis ab Ecclesiis, Monasterijs, & alijs pijs locis solvitur superioribus Prelatis, in recognationem subjectionis, vel ex alia iusta causa, n. 1.

§. I. An ex præstatione annua census facta Episcopo ab Ecclesia, vel Monasterio rectè colligatur, & probe-
tur ejusdem subjectionis? & quomodo census
peti, & probari debeat?

ASSERTIO I. Ex sola annua solutione census non probatur subiectio alicujus Ecclesie, vel Monasterij: nisi id expressum sit, vel ex alijs conjecturis, seu præsumptionibus appareat: cum alioquin etià ex alijs causis solvi possit, num. 2. Aff. 2. Qui petit censum, tantum sibi debitum solvi, debet exprimere causam, ob quam sibi debeat, num. 3. Quomodo per præscriptionem probari debet solutio census? 4. Quomodo possessio annui census probari possit, aut debeat? n. 5. Quomodo quis obligari possit, ad solvendum censum annuum personalem? n. 6.

§. II. An Monasterijs, vel alijs Ecclesiis novus census imponi possit, vel an etiam à Patronis Ecclesiis, vel Beneficijs Patronatis?

ASSERTIO I. Non possunt imponi novi census Monasterijs, neque etiam alijs Ecclesiis secularibus, n. 7. & seq. Quod intelligi debet de censibus realibus & perpetuis, sine iusta causa, & debitis sollicitudinibus: non autem de temporalibus n. 9. Ad imponendum censum de novo requiritur, etià auctoritas Episcopi, sicut etià ad augendum veterem, n. 10. Imò jure novo, nec ultra triennium, num. 11. Neque etiam census antiquus Ecclesiis, vel bonis earum impositus debet augeri, n. 12. Imò etiam Episcopus non potest Ecclesie de potestate Laici liberatè novum censum imponere, num. 13. Aff. 2. Clerici, qui colludendo constituunt Ecclesiam censualem, sive novum censum ei imponunt, sine consensu Episcopi, debent ab illa amoveri, num. 14. & seq.

Si quis juravit se novum censum Ecclesie impositum soluturum, is, qui recipit juramentum, cogi potest, ut illud juranti remittat, num. 16. & seq. Jus percipiendi censum, potest etiam acquiri, per præscriptionem, & quo tempore, n. 16. Aff. 4. Sed neque Patroni, sive Laici, sive Clerici, novum censum possunt Ecclesiis, seu Beneficijs patronatis imponere, nec veterem augere, num. 19. Non valet etiam juramentum, quo quis promittit, se soluturum censum de novo impositum, vel veterem augmentum, & quæ sit pœna eorum, qui novos census imponunt, vel veteres augent? n. 20.

§. III. In qua moneta solvendi sunt census, seu pensiones, & alia debita pecuniaria?

Moneta dupliciter mutari potest, vel intrinsecè, quoad bonitatem, seu valorem intrinsecum: vel solum mutatur extrinsecè, quoad valorem, seu æstimationem extrinsecam, ut, si ducatus invariatus, quoad materiam, & pondus, valeat duos florenos, postea verò duos, cum dimidio, num. 21. Aff. 1. Si mutetur bonitas, aut valor monetæ, intrinsecè, in materia, aut pondere, solutio census, vel alterius debiti pecuniarij, fieri debet in moneta antiqua, quæ curtebat, tempore census impositi, vel debiti contracti, si adhuc extet, alioquin in nova, seu præfenti, quæ nunc currit, seu
Tomus III.

eundem æstimationem tamen monetæ antiquæ, sive in quantitate, quæ illi æquivalet, n. 22. Idque extenditur 1. Ut procedat, sive moneta mutata sit, quoad intrinsecam bonitatem materiæ, & deterior causa sit, quàm fuerat antiqua: sive nova sit intrinsecè aucta, & melior facta n. 23. & seq. Extenditur 2. Solutio census fieri debet, secundum antiquam monetam, etsi creditor sæpius receperit solutionem in alia nova moneta, n. 25. Idemque dicendum est, si in alijs debitis similis mutatio facta sit, n. eod. Ponitur limitatio, num. 26. Aff. 2. Quomodo solutio fieri debeat, quando moneta manens eadem, quoad intrinsecam bonitatem materiæ, ac pondus, solum extrinsecè augetur, vel mutatur, quoad impositum valorem, seu æstimationem? num. 27. & tribus seqq. Aff. 3. Qualis solutio fieri debeat, si valor extrinsecus pecuniæ multum, & notabiliter augetur, propter intrinsecam depravationem materiæ: & qualis, si modicè tantum sit auctus? num. 31. Aff. 4. Qualis solutio fieri debeat, si propter intrinsecam monetarum depravationem valde enormem, extrinsecus valor bonarum monetarum augeatur, vel vice versâ, propter depravatas monetas valor ipsarum extrinsecè impositus diminuat, & per consequens etiam valor extrinsecus bonarum monetarum decreseat? num. 32. & seq. Aff. 5. Si in mutuo, vel alio contractu expressè conventum sit, ut certa species monetæ, & certo numero reddatur, tum superveniens mutatio monetæ, in commodum, vel in damnum creditoris cedit, cui in eadem specie tot numero corpora solvi debent, quot in pactum deducta sunt, n. 34. & seq.

§. IV. Quomodo solvenda sunt ea, quæ ex voto debentur?

Qui soliti sunt, vota solvere ad unam, & eandem mensuram, non possunt illam variare: qui verò ad varias, & diversas mensuras, possunt solvere, si volunt ad minorem illarum, & non sunt cogendi, ad majorem solvendam, n. 36. & seq. Solvuntur objectiones, num. 38. Si constet de consuetudine majoris partis totius Civitatis, illa servanda est, etsi minor pars aliud hæcenus observavit, n. 39.

SECT. II. De Exactionibus.

§. I. Quenam sint exactiones ordinaria Episcopis, seu Prelatis Ecclesiasticis à subditis Clericis, vel Laicis præstandæ?

ASSERTIO I. Inter exactiones ordinarias numeratur primò Canonica portio, quæ ex relictis, & proventibus Ecclesiis obvenientibus detrahitur, & Prelatis debetur, eaque duplex est, Episcopalis, & Parochialis, n. 40. De quibus supra. Secunda exactio est Synodaticum, sive Cathedraticum; quia solvitur Episcopo in honorem Cathedræ Episcopalis ab Ecclesiis suæ Diocesis, præterquam à Monasterijs, cit. n. 40. De quibus suo loco. Tertia exactio ordinaria est, quarta decimationum, quæ de jure communi debetur Episcopo, ex omnibus decimis suæ Diocesis, n. eod. Prædictæ exactiones, seu tributa, & alia jura Episcopalia debent præstari Episcopo ab omnibus Ecclesiis, in cujus Diocesi sunt sitæ, n. 41. & seq.

§. II. An prædium, vel fundus Ecclesie in dorem assignatus, liber sit ab omni servitio, tributo, & onere?

ASSERTIO I. Fundus Ecclesie assignatus in dorem debet esse immunis ab omni servitio, & tributo temporali, non autem ab Ecclesiastico, n. 43. Ubi ta-

nen distinguendum est inter censum, vel tributum de novo impositum, & antiquum; nam novum tributum temporale, & sæculare Ecclesiasticis bonis imponi non potest: aliud est, si bona Ecclesiæ in dotem data, ab antiquo fuerunt tributaria, de quo *num. 44*. Probabile tamen est, bona collata Ecclesiæ ad ejus necessariam dotationem, esse libera ab omni censu, tributo, & onere, reali, temporali, sive sæculari, quamvis ab initio, antequam ad Ecclesiam pervenirent, tali oneri essent obnoxia, *num. eod.* Aff. 2. Ecclesia ex bonis, quæ ultra necessariam dotationem ei donata sunt, debet præstare debita servitia, & alia onera, scilicet merè realia, & perpetua ipsi rebus imposita, etiam dominis temporalibus; *n. 45*.

§. III. *Quis possit imponere collectas, & exactiones novas, & extraordinarias, & quibus illa imponi non possint?*

ASSERTIO I. Imperatores, Reges, & alij Principes in temporalibus Superiorem non recognoscentes tantum possunt exigere, & imponere novas collectas, contributiones, & vectigalia; quamvis peccent, si id faciant, sine justa causa: alij verò inferiores Principes, & Magistratus id non possunt, nisi ex concessione, vel privilegio supremi Principis, vel ex antiqua consuetudine, cujus initij memoria non extat, tale jus acquisiverint, *n. 46*. Quid sint pedagia, & quidagia? *n. 47*. Et quæ sit pœna canonica decreta in eos, qui sine legitima auctoritate, & causa, imponunt nova vectigalia, & gabellas? *num. eod.* Aff. 2. Vectigalia, & aliæ similes collectæ, & tributa, etsi aliàs licite, & justè imponi possint, ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis exigere non possunt, *n. 48*. Debent autem Diocesani locorum publicare sententias excommunicationis, & interdicti à jure prolatis in eos, qui vectigalia, & alia hujusmodi tributa exigunt, vel extorquunt ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis, pro earum rebus proprijs, quas negotiationis causâ non deferunt, vel deferri faciunt, *num. 49.* & *50*. Aff. 3. Præter Clericos, & alias personas Ecclesiasticas non tenentur solvere collectas, seu tributa, & exactiones ordinarias, pauperes, & cœci, *n. 51.* & *seq.* Item cœci, aliique morbo corporali perpetuo laborantes, excusantur à muneribus, seu oneribus personalibus, quæ imponuntur personis, *cit. n. 52*.

§. IV. *An, & quâ ratione Episcopi, aliique Prælati inferiores possint collectas extraordinarias subditis suis imponere, vel ab ijs exigere?*

Possunt Episcopi, pro multis necessitatibus, quæ obveniunt, si manifesta, & rationabilis causa extiterit, cum charitate, moderatum à Clericis subditis auxilium petere, *num. 53*. Quær. 1. Quinam possint exigere subsidium charitatis? Resp. Episcopi electi, & confirmati: etsi consecrati non sint, & qui similem Episcopali jurisdictionem habent, possunt illud exigere, & alij, qui recensentur, *n. 54*. Qu. 2. Ex quibus causis charitativum subsidium exigere possit? Resp. In genere loquendo, causa exigendi hoc subsidium debet esse manifesta, & rationabilis, cujusmodi est in specie pro debitorum solutione, quæ in utilitatem Ecclesiæ sunt contracta, & aliæ, quæ enumerantur, *n. 55*. Quær. 3. A quibus personis charitativum subsidium exigere possit? Resp. Ab Ecclesiis, & Clericis Beneficiatis Episcopo subje&is: non ab illis, qui Beneficium non habent, neque à Laicis, *num. 56*. Etiam Canonici Ecclesiæ Cathedralis obligantur, ad hoc subsidium præstandum;

non autem Monasteria, & Ecclesiæ Regularium, etiam non exempta, nisi ratione Capellarum eis annexarum, *cit. num. 56*. Quær. 4. An Episcopus subsidium charitativum possit remittere, & an contra illud præscribi possit? Resp. Non posse remittere omnino, & in perpetuum, ac proinde, nec contra illud præscribi potest, saltem ordinario tempore: etsi probabiliter possit tempore immemoriali, *n. 57*. Denique Archidiaconi non debent collectas facere, per Archidiaconatus suos, & generatim collectores pecuniarum non debent gravare Ecclesias, alioquin privandi sunt officio suo, *n. 58*.

SECTIO III. De Procuracionibus.

§. I. *An, cur, & quomodo procuraciones sint præstandæ visitantibus Ecclesiis, & Clericis, & an etiam exigi, vel recipi possint in pecunia?*

ASSERTIO I. Procuraciones solvi debent, ratione visitationis, *n. 59*. Aff. 2. Procuraciones ab Ecclesiis solvendæ, tempore visitationis, debent esse moderatæ, habitâ ratione facultatum earundem, *num. 60*. Aff. 3. Nomine procuracionum præstari debent ab illis, qui visitantur, victualia, quæ ad victum scilicet pertinent, sufficientem pro ipso Visitatore, ejusque moderato comitatu, & pabulum pro equis, secundum consuetudinem Patriæ, seu Provinciæ, *n. 61*. Aff. 4. Olim ab ijs, qui præstare debebant procuraciones victualium, invitis, non poterant exigi in pecunia: bene tamen à volentibus recipi in pecunia: hodie tamen Visitatores pecuniâ accipere non possunt, sed invitibus tantum expensas moderatas, neque etiam quæcunque munus accipere possunt, alioquin in duplum restituere debent, *n. 62*. An etiam esculenta, seu poculenta possit Visitator recipere? *n. 63*. Idem statutum est, non tantum de Archiepiscopis: sed etiam de omnibus alijs Visitatoribus, & quæ sint pœne exigentium pecuniam, vel recipientium munera? *n. 64*. Qualiter jure novo Visitatores loco victualium certam pecuniam possint recipere? *n. 65*. Quid de procuracionibus statutum sit in Concil. Trident. *n. 66*.

§. II. *Quibus Prælati, & quando, ac quâ ratione præstari debeant procuraciones?*

Procuraciones, quæ debentur ratione visitationis, Prælati, absque manifesta, & necessaria causa ab ijs exigere non debent, & non, nisi quando personaliter visitant, & servatâ moderatione: atque prædicationi, correctioni, ac reformationi vacare debent. Item Legati, & Nuntij Apostolici, pro illis diebus tantum, quibus morantur in aliquo loco, procuraciones accipere debent, & si quid contra hoc exactum fuerit, in duplum restituatur, *n. 67.* & *seq.* Ex privilegio Apostolico Visitatores per alios visitare possunt, & modus sumptibus procuracionum præscriptus, servandus est, pro cujuscunque Provinciæ varietate, & Visitatorum dignitate, *num. 69*. Si Episcopus uno die visiter duas Parochias, quarum quælibet ad integram procuracionem sufficit, non duas: sed unam tantum procuracionem accipere potest, *num. 70*. Legatis, & Nuntijs Sedis Apostolicæ non principaliter ratione visitationis, datur procuratio: sed quia subeunt alia etiam munera, adeoque etiam si non visiterent, *n. eod.*

§. III. *Quanam Ecclesiæ, vel loca Ecclesiastica, aut persone, & quibus teneantur solvere procuraciones, vel non teneantur?*

ASSERTIO I. Omnes Ecclesiæ sæculares, & regulares, Monasteria, & persone: item Capellæ in Eccle-

his Collegiatis erectæ, & Oratoria publicâ Episcopi auctoritate instituta, solvere debent procuraciones Episcopo Diocesim personaliter visitanti, aut alteri Visitatori: nisi specialiter sint exempta, n. 71. Extenditur 1. quoddam Archiepiscopo visitanti Provinciam à Monasterijs non exemptis solvi debeant procuraciones, n. 72. 2. Episcopus non tantum ab Ecclesiis suæ Diocesis: sed etiam ab Ecclesiis Civitatis Episcopalis, quas visitat, procuracionem potest exigere, & recipere, n. 73. & seq. Omnes Ecclesiæ etiam Legatis, & Nuntiis Sedis Apostolicæ procuraciones solvere tenentur: nisi per speciale privilegium sint exemptæ, nec valet præscriptio contra procuraciones, n. 75. & seq. Religiosi subire tenentur onera, ut sunt procuraciones Legatorum Sedis Apostolicæ, ac Jura Episcopalia, quæ incumbant Ecclesiis, per eos, ante Concilium Viennense acquisitis: nisi privilegio, seu exemptione, vel aliâ iustâ causâ exculentur, quæ tamen privilegia, vel exemptiones non extenduntur ad Ecclesias, post Concilium Viennense acquirendas, n. 77. 5. Parochiani laici non tenentur solvere procuraciones, n. 78. Aff. 2. Ecclesiæ, seu loca, aut personæ Ecclesiasticæ, speciali privilegio Sedis Apostolicæ exemptæ à procuracione solvenda, vel generaliter ab omni jurisdictione, ac iure Episcopali, non tenentur procuracionem Episcopo, vel Archiepiscopo solvere, num. 79. 2. Neque Hospitalia, & alia huiusmodi pia loca Episcopi auctoritate instituta: quamvis possint visitari ab Episcopo, n. eod. 3. Non debent procuraciones solvi ab Oratorijs privatis, n. 80. Quæ sit differentia inter Ecclesiam, & Oratorium privatum? n. 81. Episcopus non debet ratione visitationis procuracionem exigere à pauperibus Ecclesiis, vel Clericis, n. 82.

§. IV. *Alia quædam ad procuraciones pertinentia proponuntur, & explicantur.*

ASSERTIO I. Non potest Jus procuracionis, ratione visitationis Jure communi debita, in totum, & in perpetuum remitti ab Episcopo, expressè, aut per pactum, n. 83. Sed neque in generali remissione servitorum sibi ab Ecclesia inferiore debitorum, censi debet, visitationem, & procuracionem illi annexam esse remissam, nu. 84. Quam in generali remissione jurium, ab Episcopo factâ censeantur excepta, nisi specialiter exprimentur? num. eod. Aff. 2. Si ab Ecclesia aliqua, cum consensu Patroni, in fundatione, procuratio, absque determinata quantitate, alteri Ecclesiæ solvenda, sit imposita, illa augeri non debet: nisi facultates Ecclesiæ notabiliter creverint, n. 85. Deducitur corollarium, n. 86. Aff. 3. Si in aliquo loco, aut Diocesi, in procuracionibus, aut alijs servitijs præstandis, certum quid non constitutum sit, attendenda est consuetudo vicinarum Ecclesiarum n. 87. Aff. 4. Archiepiscopus, qui Jure Metropolitano, vel Legationis Apostolicæ visitat Provinciam suam, potest debitas procuraciones exigere, juxta facultates Ecclesiarum, & illos, qui eas denegant, excommunicare, n. 88. & 89.

§. V. *De visitatione, ob quam debentur procuraciones.*

Quæ. 1. Quinam jus, & potestatem habeant visitandi? Resp. Officium hoc pertinet ad eos, qui ordinariam jurisdictionem in Ecclesias, vel Clericos sibi subiectos habent, quales sunt Episcopi, iisque Superiores. Item Legati Apostolici, & Capitulum Cathedralis, Sede vacante, & Prælati Regulares, n. 90.

An, & à quo visitari possint Ecclesiæ, & personæ Ecclesiasticæ exemptæ, Regulares, & Sæculares? num. 91. & seq. A quo visitari debeant, ac possint Ecclesiæ, quæ nullius Diocesis sunt, sæculares, vel regulares, si ve curatæ sint, si ve non, item personæ, quæ nullius Diocesis sunt, sæculares, vel regulares? n. 93. Quoties visitatio fieri possit, ac debeat? Semel in anno ordinariè, quamvis etiam, si opus fuerit, sæpius in anno; & an etiam Capitula Ecclesiarum Cathedralium? n. 94. Quo ordine, & modo faciendâ sit visitatio ab Archiepiscopo, & Episcopo, n. 95. & seq. Quæ possint accipere Episcopi, si venerint ad Monasteria hospitalitatis, vel visitationis causâ, n. 101.

SERIES CAPITULORUM.

IN ANTIQVIS.

c. 1. n. 43. & seq.	c. 20. n. 22. & seq.
c. 2. n. 2.	c. 21. n. 84.
c. 3. n. 7.	c. 22. n. 87.
c. 4. n. 51. & seq.	c. 23. n. 67. & 68.
c. 5. n. 3. & trib. seqq.	c. 24. n. 73. & seq.
c. 6. in princ. n. 60. §. Prohibemus, num. 53. & §. fin. n. 60.	c. 25. n. 88. & seq.
c. 7. n. 8. & 9.	c. 26. n. 23. & seq.
c. 8. n. 10. & duob. seqq.	c. 27. & ult. n. 80. & seq.
c. 9. n. 13.	
c. 10. n. 46. & seq.	
c. 11. n. 14. & seq.	
c. 12. n. 58.	
c. 13. n. 16. & seq.	
c. 14. n. 72. & seq.	
c. 15. n. 19. & seq.	
c. 16. n. 85.	
c. 17. n. 75. & seq.	
c. 18. num. 36. & duobus seqq.	
c. 19. n. 41. & seq.	

IN SEXTO.

c. 1. in princ. n. 95. & trib. seqq. §§. n. 96. & seqq. §. ult. n. 99.
c. 2. n. 94.
c. 3. n. 65.
c. 4. n. 48.
c. 5. & ult. n. 100.

IN CLEMENTINIS.

Clement. 1. n. 77.
Clement. 2. n. 101.
Clement. 3. & ult. n. 49. & seq.
Extavag. un. n. 69.

TITVLVS XL.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE,

vel Altaris.

§. I. *A quo, quando, & qualiter consecrari possint Ecclesiæ, & an requiratur ad consecrationem Ecclesiæ dotatio?*

ASSERTIO I. Solus Episcopus potest consecrare Ecclesias, & quidem proprius, non alienus: nisi cum licentia proprii, n. 1. Aff. 2. Ecclesiæ consecrari possunt, quolibet die, non tantum diebus festis: sed etiam profanis, num. 2. Aff. 3. Episcopus Ecclesiam consecrare non debet, nisi Missam celebret, idque ex præcepto: quamvis ad substantiam consecrationis id non requiratur. Ecclesia semel consecrata iterum non est consecranda, n. 3. Aff. 4. Ecclesia non est consecranda, nisi prius de dote competente ei fuerit provisum, n. 4. Sed neque Ecclesia fundanda est, vel edificanda, nisi prius dos ei fuerit assignata, n. 5. Et quidem competens, n. 6.

§. II. *In quibus casibus Ecclesia excreetur, ita, ut novâ consecratione indigeat?*

Tres sunt casus, primus est, si nesciatur, vel dubitetur, an Ecclesia aliqua fuerit consecrata, nec ne, nec appareat aliquod indicium, ex quo probari possit, vel præsumi, illam esse consecratam, n. 7. Secundus est, si Ecclesia igne sit exusta, ita, ut parietes interio-